

בעניני תפלה ועוד - שיעור 734**I. פסקי רב שלמה זלמן אויערבאך מספר הליכות שלמה**

- (א) **השומע דברי תורה** מפי אחר חייב בברכת התורה ולא מדין שומע כעונה אלא משום דכך היא עיקר צורת לימוד התורה שאחד אומר וחברו שומע (הליכות שלמה דף ע"ה)
- (ב) **נשים מברכות ברכת התורה** דהוא כמו מצות עשה שהזמן גרמא ובלאו הכי אין זה חיוב אלא רשות
- (ג) **מי שמסופק** אם חייב בברכת התורה מותר לו ללמוד בלא ברכה שהרי לא מצינו שיאמרו חז"ל שאסור לעשות מצוה בלא ברכה כמו שאמרו לענין ברכת הנהנין (צרכות ל"ה)
- (ד) **העומד באמצע פסוקי דזמרה** ושומע מפי הציבור פסוק שמע ישראל הנאמר קודם פרשת הקרבנות בשחרית אינו צריך לאמרו עמהם דלא חשיב אז קבלת עול מלכות שמים של הציבור וכן בשמע ישראל בקדושת מוסף והוא באמצע פסוקי דזמרה לא יאמר עמהם
- (ה) **העומד בפסוקי דזמרה** סדר עניית דברים שבקדושה הוא
- 1. בקדיש** - לומר את האמן הראשון, ואיש"ר, ואמן שאחר דאמירן בעלמא בלבד ולא שאר אמנים וכן "כריך הוא" שהם רק ממנהגא שהרי בנוסח הקדיש בסדר התפלה להרמב"ם הוזכרו ג' אמנים אלו משא"כ שאר אמנים אפילו הוא עומד בין הפרקים (שם דף ע"ט)
 - 2. בקדושה** - כל הפסוקים "קדוש", "ברוך", "ימלוך" אבל לא "נקדש" כיון דאין זה מנוסח הקדושה אלא הקדמה בלבד ואין צריך להתחיל בזה מן התיבות "וקרא זה אל זה ואמר" דלא חיישינן להא דכל פסוקא דלא פסקיה משה אנון לא פסקינן (דף ע"ט) ודלא כהאג"מ דחיישינן
 - 3. במודים** - מסתבר שיכול לומר כל נוסח מודים ולא רק התיבות "מודים אנתנו לך"
- (ו) **מי ששומע קדיש או קדושה** ממנין אחר אע"פ שהרשות בידו לענות עמהם אם ירצה אם הדבר מפריע מלכוין וגם ניכר הדבר שהוא אינו נמנה על המנין עדיף שלא יענה אלא ימשיך בתפלתו ואף אם אינו בחדר אחר כמו ליד הכותל המערבי וכ"כ המחבר (ג"ה - כ)
- (ז) **אסור לעבור לפני המתפלל** וכך אסור לפני האומר קדיש עד דאמירן בעלמא אבל אחר כך מותר אף כשאומר תקבל דעד כאן עיקר הקדיש ומכאן ואילך הם תקנות מאוחרות יותר
- (ח) **מה שנתפשט שמסבין** לאסוף מעות לצדקה גם בזמן שאסור להפסיק לא טוב הדבר מ"מ הוא היה מכין על יד מקומו קודם התפלה מטבעות לצדקה והיו נוטלים משם והיה מקבלם בסבר פנים יפות
- (ט) **יזהר כל אדם** כשמכין מטבע לתתו לעני או לגבאי מסוים המסבב ליטול צדקה ולבסוף לא עבר אותו אדם על פניו דקרוב הדבר להכשל בעון נדרים ולכן יזהר לגמור בלבו שאינו מכוין לזכות לו עד שיגיע לידו ממש
- (י) **לנשים המסובכות** בין האנשים לגביית צדקה כמו שמצוי לפעמים במקומות ציבוריים לא נתן מפני שנוהגות בזה שלא כראוי דכל כבודה בת המלך פנימה (דף פ"ד)
- (יא) **בקריאת הפסוק** שמע ישראל יש לכוין שמע ישראל ד' שהוא אלקינו (ולכוין בזה קבלת עול מלכות שמים) הוא ד' אחד
- (יב) **נאנס ולא קרא** קריאת שמע וכרכותיה עד ארבע שעות יקראנה בכרכותיה עד חצות היום כמו שכתב הבה"ל (כ"ח צס"ט)
- (יג) **שליח הציבור** יסיים ברכת גאל ישראל בקול רם יחד עם הציבור ודעת רב הענקין (עמוד ק"ד) בלחש הוא שלא כדין
- (יד) **ליזהר מאד שלא לספר** אחר ברכו דערבית אפילו קודם שהתחיל לברך הברכה ראשונה והרבה אנשים נכשלים בזה (מ"ב רל"ז - ה)
- (טו) **העומדים בשמונה עשרה** אינם מצטרפים לכתחלה לעשרה שהרי אינם מכוונים לברכותיו (ק"ד - ז) אבל לענין קדיש סגי בששה עונים (מ"ב ג"ה - ל"ז) דחזרת הש"ץ חמיר טפי מ"מ בשעת הדחק רשאי לצרף גם אותם שמתפללים עדיין דמעיקר הדין נראה שגם ישן מצטרף (דף ק"כ)

II. פסקי רב משה

- (א) **נפל ספר על הארץ** ואינו יכול לכוין מותר להגביהו כשיסיים הברכה שהוא עומד בה ואם

התחיל להתפלל שמו"ע בלי סידור ונתבלבל מותר לילך למקום הידוע לו ליקח משם סידור (מ"ב ל"ו - ז) ומותר לו גם לשאול חברו מה הדין בהלכה שנסתפק בדבר הנוגע לתפלתו (אשי ישראל ל"ז - ח) ויותר טוב ברמיזה ואם א"א ברמיזה בהליכה ובדיעבד בדיבור ועיין בערוך השלחן (סג) אמנם עיין באג"מ (ד - ט - י"ד) דאם נפל טליתו מעליו אין רשאי להגביהו אבל נפל ירמילקא מחויב להגביהו

(ב) **להפסיק ולפרש בפה** בלע"ז כוונת וביאור התפלה אשר ע"י זה יכוין יותר לכו לשמים פשוט שהוא הפסק ואסור ואפילו בין הפרקים ואפילו בפסוקי דזמרה הוא הפסק ודינו כמזיד וחוזר לראש דעל כל פנים הרי לא נתכוין לתפלה שתיקנו חז"ל שאינו תפלה ולא דמי לשח דברים בטלים שלא שייכי לתפלה שלא מקלקל מה שהתפלל וחוזר רק לראש הברכה אם הוא באמצע התפלה (אג"מ ג - ח)

(ג) **העומד בתוך שמו"ע** אצל כותל מזרחי שהוא אחורי הכהנים בעת ברכת כהנים רשאי ומחויב לילך משם ולעמוד בפני הכהנים (אג"מ ה - ו - ז - ח"ג)

(ד) **מי שיסדר בעצמו תפלה** כפי שהוא מבין באנגלית הוא דבר הבל ולא יצא בזה אלא שעד שילמוד כלשון הקודש יאמר נוסח התפלה באנגלית שונדפסו וטוב למצוא תרגום לאנגלית ממי שידוע לשומר תורה ומצוות ביותר (אג"מ ד - ט - ז)

(ה) **השלשה פסיעות בסיום השמו"ע** - עיין באג"מ (ד - קכ"ז - ז) דעת הגר"א שאין חילוק איך לעשות ואמנם דעת האג"מ כדעת השע"ת (קכ"ג - ט) דבתחלה יפסע קטנה ברגלו השמאלית ואח"כ יפסיע גדולה בימנית ואח"כ יפסע באופן שיהיו רגליו שוים ומי שמוסיף על ג' פסיעות הוי יוהרא (קכ"ג - ז) שנראה שהוא חולק כבוד לשכינה יותר משאר בני אדם ובאיטר עיין בבה"ל (קכ"ג - ז"ה כשפוסט) שמתחיל בימינו

(ו) **לענין השתיקה** לשמוע ברכת כהנים למי שעומד בתוך תפילת שמו"ע - עיין באג"מ (ה - ו - ז - ח"ג) בשמו"ע ליכא שום ענין הפסק לא רק לרש"י שהביאו התוס' (זרכות כ"א: ד"ה טד) דמי ששומע מפי החזן קדיש או קדושה ישתוק וישמע אלא אף לר"ת ולר"י דסוברין דשומע כעונה הוא הפסק מ"מ יכול לשמוע ברכת כהנים דהא אינו צריך לענות כלום אלא רק לשמוע ועיין באג"מ (ג - ד) שפסק כרש"י שישתוק וישמע מהש"ץ

(ז) **לילדים הלומדים בישיבה** אין להתפלל בבית הכנסת בחיפזון שעל ידי כך יתחנכו שלא כראוי ויתפללו בהישיבה במקום שלומדים בלא מנין ותימשך כשלשת רבעי שעה ואין זה נחשב ביטול תורה (אג"מ ה - ו)

(ח) **אסור ללמוד בשעת חזרת הש"ץ** בכל אופן יש מדינא ויש מטעם המגן אברהם (קכ"ד - ח) (אג"מ ד - י"ט) ואבאר

(ט) **באחד שמכוין יותר ביחידות** - עיין באג"מ (ג - ז) שתפלה בצבור עדיף מיתרון כוונה שהוא רק חשיבות ומעלה משא"כ תפלה בצבור הוא חיוב בעיקר מצות תפלה ועוד בזמנינו ליכא מי שיכול לומר שהוא מכוין כראוי (שו"ע ט - ג) ועיין ברמ"א (ג - י"ח) לא ירגיל עצמו להתפלל בלי ציבור ואפשר הוא הדין במי שעומד בתוך שמו"ע ומרגיש שאינו מכוין כלל מ"מ צריך לגמור השמו"ע

(י) **יכוין רגליו זה אצל זה כאלו הוא מלאך** (ס"ה - ה) אבל אם הדבר קשה מותר בדיעבד ואם הוא יושב בעגלה מ"מ יכוין רגליו (מ"ב) ואם בשיטה אינו רוצה אינו יכול להיות הש"ץ (אג"מ ה - ל"ח - ה)

(יא) **בשמונה עשרה אם לא כיוון לברכת אבות** יחזור ויתפלל (שו"ע ק"ב - ה) ועיין בבה"ל (סג) דיש לזוהר באבות שלא יהא פונה באמצע הברכה לדברים אחרים ואפילו אם בעת שיאמר אח"כ התיבות של הברכה צריך יחזור וכיוון ויש לעיין לענין דיעבד ועכ"פ לכתחלה יש לזוהר בזה מאד מ"מ מי שאינו יודע להתפלל יצא בתפלת הש"ץ ואולי דשם מיירי שמבין עכ"פ ברכת אבות ועיין ברמ"א דהאידינא אין חוזרין דאף בחזרה לא יכוין ולמה יחזור ועיין בבה"ל דכוונתו אם סיים השמ"ע ולא כיוון באבות אבל אם עומד אצל אתה גבור האין נאמר לו שיכרך עוד ברכות שלא יצא בהם ולכן יותר טוב שלא יאמר עוד אתה גבור כלל וימתין על הש"ץ שגומר ברכת אבות ויכוין לצאת וכשיגיע הש"ץ לאתה גבור יתחיל בעצמו ובאבות כיון שאינו יכול לברך אותה בעצמו יצא בתפלת הש"ץ כמי שאינו בקי אמנם עיין באג"מ (ה - ה - ה) שכתב דלא מסתבר כלל לומר שהפסקה בהרהור הוי הפסקה ולכתחלה ודאי יש לזוהר ועיין בחידושי רב חיים בריסק בענינינו

III. **דעת האג"מ בענין לבישת טלית ותפילין קודם עלות השחר** עיין בשיעור 682 (II)

נפסם לעלוני נשאות אבי אורי ר' אליעזר ליפא בר' יעקב ארזבי ע"ה לאאי אורתי באשה רחל בר' לרשון חנוך הסניק הכפן ע"ה ולעלוני נשאת אמי היקר ר' איסר זאב בר' אליעזר ליפא ע"ה